

скоро израз на вечния стремеж да се заемеш с нещо, в реализацията на което да се покажеш не само равен, но дори и повече от "другия", от нерома. Това е вековният стремеж на рома не само той да гледа "другите" и да им се възхищава, но и те да го гледат, и те да му се възхищават. Точно този стремеж отвежда рома и към спорта (предимно в индивидуални и силови форми на реализация - бокс, борба и др.), ездата, музиката, танците и т. н., но предимно на индивидуално или малкогрупово изпълнение.

Историческата невъзможност на ромите да живеят в системата на тотално определената си етническа общност и историческата принуда те да търсят оцеляване чрез индивидуална и малкогрупова реализация в различни страни, региони и континенти на планетата са наложили друго съотношение между статиката (стабилността) и динамиката (променливостта) в ромската душевност. От една страна, те е трябвало да придобият изключителна пластичност, крайна адаптивност към почти всички възможни условия на живот. От друга страна, тази пластичност и адаптивност е трябвало да се реализират почти винаги с оглед на решаване на всекидневните проблеми и дилеми на самите роми. По принцип ромите все още са извън надвсекидневните проблеми на хората - държавни, обществено-политически, научни, научно-технически и т. н. Цялата пълнота и сила на ромската активност са все още насочени почти изключително в пределите на "всекидневието на живота", в борбата за физическото оцеляване на ромите.

Читателят, успял да долови логиката на моето изложение, ще се досети, че пластичността, адаптивността, мобилността и други такива качества на ромската душевност следва да се обяснят с историята на циганския етнос, изпълнена и дори препълнена с всякакъв вид драматизъм и страдания, с жестока необходимост от мимикрия и адаптивност, с развиване на ярки умения за приспособяване към други групи и слоеве, които винаги са по-силни в социално отношение и по-добре осигурени в живота си. Вечно онеправдани и ограбвани, подтискани и експлоатирани, преследвани и изстребвани, естествено е ромите да развиват хипертрофирана представа (и стремеж за постигането ѝ) за свободата, щастието и благото в живота. Когато тази ценностна представа се